

Kantelu oikeusasiamiehelle opetus- ja kulttuuriministeriön lupamien lainsäädäntötoimien laiminlyönnistä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta koskevassa kantelussani EOAK/5074/ 2017: Jatkoa pyyntöni EOAK/4882/2018 (OKM/12/022/2017)

Tapahtunutta: Eduskunnan apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja siirsi 25.9.2017 Opetushallituksesta tekemäni kanteluni EOAK/5074/2017 opetus- ja kulttuuriministeriön ratkaistavaksi ja pyysi tätä ilmoittamaan päätöksestään tai muista toimenpiteistään oikeusasiamiehen kansliaan 29.12.2017 mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastasi ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhosen ja johtaja Jari Rajasen 13.12.2017 antamalla lausunnolla (OKM/12/022/2017) seuraavaa: ”Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa vuoden 2018 alussa voimaan tulevan perusopetuslain 46 §:n säännöksen lakiviittaukset. Tarpeenmukaiset säännösmuutosesitykset on tarkoitus antaa vuoden 2018 aikana ja opetussuunnitelman perusteita päivitetään säännösmuutosten mukaisesti.”

Yhdistyksemme täydensi opetus- ja kulttuuriministeriölle 7.4.2017 tekemäänsä samanaiheista lakiesitystään toteamalla 19.1.2018, että Opetushallituksen asiakirja *Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämänskatsomustiedon [opetuksen] järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista [] perusopetuksessa* (12.1.2018) sisälsi johdannossaan seuraavan esitystämme tukevan seikan: ”Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa huoltajan sijasta valinnoista päättää eräin jäljempänä mainituin poikkeuksin [joita ei löytynyt] kuitenkin oppilas itse.” Huomautimme 24.1.2018, että sama koski jo ohjeiden edellisiäkin versioita (16.9.2014 ja 11.5.2016).

Tiedustelin 11.9.2018 ministeriöltä sen lupaaman hallituksen esityksen tilannetta sekä 13.9.2018 ylijohtaja Pirhoselta ja johtaja Rajaselta heidän aiemman vastauksensa mahdollista korjaamista.

Pyysin 24.9.2018 oikeusasiamiestä tiedustelemaan opetus- ja kulttuuriministeriöltä sen lupaaman säännösmuutosesityksen valmistumisesta.

Vastauksessa 1.10.2018 (EOAK/4882/2018) esittelijäneuvos Mikko Sarja ilmoitti apulaisoikeusasiamies Pasi Pölösen pyynnöstä minulle, että oikeusasiamiehen kansliassa ei sillä hetkellä ollut vireillä mitään kirjeeseeni liittyvää asiaa, minkä vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriöltä ei katsottu aiheelliseksi ryhtyä erikseen tiedustelemaan tarkoittamaani lainsäädäntöaikataulua.

Sen jälkeen: Ministeriö ei ole vastannut syyskuisiin tiedusteluihini. Ministeriön verkkosivuilla ei ole minkäänlaista lainsäädäntöhanketta tästä asiasta.

Miksi pidän tilannetta virheellisenä? Kantelin lopulliseksi jäänyttä kertaa 18.8.2017 Opetushallituksen 12.6.2017 antamasta määräyksestä *Aikuisien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017*, jonka mukaiset ope-

tussuunnitelmat oli otettava käyttöön 1.1.2018. Pidin virheellisenä tämän perusteasiakirjan vaikeuksia noudattaa 1.1.2018 voimaan tullutta perusopetuslain 46 §:ää oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksesta. Virheellisyyden syy oli kuitenkin itse perusopetuslain 46 §:ssä. Ensiksikin siksi, että pykälän ensimmäisen virkkeen luettelo muista perusopetuslain sovellettavista säännöksistä oli jäänyt päivittämättä aina perusopetuslain voimaantulosta 1.1.1999 asti. Toiseksi siksi, että toisin kuin lukiolaki ja ammatillisesta koulutuksesta annettu laki pykälä ei sallinut alaikäisen opiskelijan tehdä opiskeluansa koskevat ratkaisut huoltajansa sijasta. Opetushallitus oli kuitenkin perusteissa ja ohjeessaan katsonut aiheelliseksi antaa opiskelijalle itselleen päätösvallan — tai siten perusteasiakirjakin oli tulkittavissa. Lakiesityksemme vaati 46 §:n muuttamista juuri pykälän yksikäsitteisen sovellettavuuden, yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden vuoksi eli Opetushallituksen asiakirjojen suuntaan mutta kattavasti.

Kanteluasiani tutkiminen vaatisi siis ministeriöltä 46 §:n muuttamisen, ja tämän muuttamisen tarpeenhan ministeriö itsekin myönsi. Opetushallituksen jo omaksuma käytäntö tai vielä täsmällisemmin yhdistyksemme lakiesitys olisi tällöin järkevää ottaa ohjenuoraksi.

Jotain olisi kuitenkin ollut tapahduttava jo tähän mennessä ainakin sen perusteella, että eduskunnan vaalikauden viimeinen täysistunto olisi jo 15.3.2019. Nyt tapahtumattomuus tuntuu kertovan tarkoituksellisesta laiminlyönnistä. Kyse ei voi olla unohduksesta, sillä kysymyshän olisi palautunut ministeriössä mieliin viimeistään syyskuisista viesteistäni. Ministeriön vaikeneminen on minua syvästi huolestuttavaa. Onko ministeriössä päätetty, että asiassa ei edetä? Päinvastaisessa tapauksessa pitäisi jo olla näkyvissä hanke 46 §:n muuttamisesta ja suuntaviivat sille. Opetushallituksen kantojen mukainen toimeksianto selkeyttäisi tilannetta heti julkitultuaan. Mutta siitäkö onkin kysymys, ministeriön haluttomuudesta sellaiseen muutokseen? Toki voisi ajatella ongelman olevan myös valmisteluresursseista, mutta luulisi, että silloinkin ministeriö olisi pystynyt tekemään päätöksen hankkeen aloittamisesta ja luonnostelemaan sen periaatteet.

Johtopäätöksenä katson, että kyseessä on ministeriön tahallinen laiminlyönti ja piittaamattomuus sen oikeusasiamiehelle antamasta vastauksesta.

Oikeusasiamiehen olisi huomautettava ministeriötä sen laiminlyönnistä lupamiinsa välttämättömiin toimiin ryhtymisessä ja tiedusteltava sen syytä.

Kantelija: matematiikan dosentti Jouni Luukkainen

puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]

Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI

045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi

Tiedoksi: Opetus- ja kulttuuriministeriö (kirjaamo@minedu.fi)